

Novotná, Jarmila

Prostředek rozvoje tvůrčích schopností

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. I, Řada pedagogicko-psychologická. 1981, vol. 30, iss. 116, pp. 151-152

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/112517>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PROSTŘEDEK ROZVOJE TVŮRČÍCH SCHOPNOSTÍ

Vysoká škola, nejvyšší článek školského systému, plní řadu závažných funkcí. Vedle prioritně uváděných funkcí výchovných a vzdělávacích se v posledních letech vyzvedá v širokém měřítku její rozhodující úloha při formování tvůrčích schopností nadaných studentů, ve výchově potencionálních vědeckých pracovníků a především v přípravě široké škály odborníků, schopných tvořivě aplikovat získané teoretické zkušenosti na konkrétní profesionální činnost a adaptovat se na rozmanité druhy praxe po ukončení vysokoškolské docházky.

K neúčinnější formě předdiplomní přípravy posluchačů, řazené k základním složkám systému výchovy k vědecké práci vůbec, patří od 70. let výrazně se rozvíjející studentská vědecká a odborná činnost (ve zkratce SVOČ). Analýza pozitivního přínosu SVOČ na kvalitu pedagogického procesu z hlediska prohlubování zájmu posluchačů o studovaný obor a rozvoje angažovanosti stejně jako upevňování individuálního přístupu učitele k posluchači by si zasloužila samostatnou pozornost.

Zapojení studentů vysokých škol do SVOČ se v přípravné fázi soustřeďuje především do studentských vědeckých kroužků (SVK), shromažďujících ve svých řadách posluchače s výborným nebo velmi dobrým prospěchem. Na katedře pedagogiky FF UJEP vzešlo z činnosti vědeckých kroužků od školního roku 1974/75 (od tohoto roku je průběh soutěže realizován v samostatných pedagogických sekcích) celkem 37 prací.

Vedení kroužku je svěřeno zkušenému pedagogovi. Forma studentské a odborné činnosti je po stránce pedagogického vedení značně náročná, ale poskytuje současně možnost pro přípravu mladých vědeckopedagogických a vědeckých kádrů. Přihlédneme-li současně ke značné společenské i odborné angažovanosti pracovníků z řad docentů a profesorů, a z toho plynoucího jejich maximálního časového vytížení, je jistá dělba práce při vedení SVK velmi užitečná a možno říci, že se v praxi osvědčila. Jak ukazují zkušenosti i z jiných vysokých škol, je vhodné pověřovat mladé asistenty např. konzultativní činností, doporučováním odborné literatury posluchačům či pomocí při přípravě a realizaci výzkumů. Možnost působení jim poskytuje i orientování členů SVK na pokyny, které každoročně k zahájení fakultního kola SVOČ poskytuje Rada SVOČ a ze strany děkanátu pak oddělení pro vědecký výzkum.

Několikaletá praxe v organizování SVOČ nás přesvědčila o nutnosti seznámit účastníky soutěže v dostatečném časovém předstihu s požadavky, jež jsou kladeny na techniku zpracování referátů, na způsob citace nebo na vypracování seznamu literatury podle předpisu o bibliografických citacích apod. Neznalost těchto zdánlivých maličkostí zatíží zbytečně soutěžící v časově vyjatém období při dokončování prací a může se rovněž negativně odrazit při hodnocení jejich formální stránky v samotné soutěži. Správně vštípené znalosti a dovednosti z této oblasti usnadní posluchačům plnění dalších studijních povinností, ať již ve studiu předdiplomním (seminární, ročníkové i diplomové práce) či postdiplomním.

Při zpracování koncepce rozvoje SVOČ na katedře bylo přihlíženo zejména k tomu, aby výběr tematicky soutěžních prací zapadal a tím také přispíval k řešení vědeckovýzkumných úkolů katedry. Údaje získané rozбором dosud vypracovaných studií ukazují v tomto směru velmi pozitivní výsledky. K stěžejnímu úkolu katedry, řešení státního plánu VIII-5-44 Výchova dospělých, se orientovalo 59,5 % prací, přičemž výrazně převyšují práce zaměřené na řešení problematiky vysokoškolské pedagogiky (celkem 15 prací). Jednalo se v převážné míře o studie kvalitně zpracované, aktuální, dokumentované konkrétním výzkumem, na jehož základě vyústily často v metodická doporučení významná pro stávající praxi. O jejich vysoké úrovni svědčí i skutečnost, že většina prací oceněných v celostátních kolech SVOČ patří k této tematické oblasti. Hodnotíme-li celkové uplatnění našich posluchačů v celostátních kolech, docházíme k velmi uspokojivým výsledkům: byla získána 3 druhá místa, 2 třetí, 1 čtvrté a 2 čestná uznání.

Ve snaze dále zkvalitňovat a posilňovat SVOČ bude vhodné se zaměřit i na pravidelné ustanovování studentského vědeckého kroužku a na jeho složení z aspektu zastoupení jednotlivých ročníků. V tomto směru je naším úkolem získávat pro SVOČ zájemce především z posluchačů I. a II. ročníku. Nemáme tím na mysli, že by pro studenty I. ročníku z toho bezpodmínečně vyplývala povinnost zúčastnit se soutěže,

vidíme v tomto zapojení spíše vhodnou možnost rozvíjet u nich základy vědecké práce a připravovat je tak na vlastní účast v soutěži v dalším roce studia.

V další perspektivě SVOČ v podmínkách katedry je třeba i nadále posilovat vznik týmových prací (podíl kolektivních prací činí doposud 21,6%), vždyt' týmová práce je dnes typická pro řešení problematiky na všech úsecích vědy i praxe. Zkušenosti získané z aktivní účasti ve studentské vědecké a odborné činnosti se u naprosté většiny takto zapojených posluchačů odrážejí i v kvalitě zpracování jejich diplomního úkolu, v přípravě na závěrečné státní zkoušky i v úspěšnosti dalšího působení při výkonu jim svěřených funkcí.

Jarmila Novotná

Lubomír Mojžíšek:

Pracovní výchova dětí a mládeže, SPN, Praha 1978, 253 str.

Pracovní výchova tvoří jeden z ústředních článků komunistické výchovy mládeže i dospělých a na její koncepci, na její úrovni i na jejích výsledcích závisí v mnoha směrech rozvoj ekonomiky, vědy i kultury socialistické společnosti. Plným právem staví tuto výchovnou složku do centra přípravy nového člověka již klasikové marxismu-leninismu a socialistická pedagogika jí věnuje trvale mimořádnou pozornost. V uplynulých letech se objevilo mnoho domácích i zahraničních studií z této oblasti, většinou ovšem prací dílčího charakteru a převážně metodických, které jistě napomáhají bezprostředně výchovně vzdělávací praxi, avšak neodhalují v plné šíři a v plném významu pracovní výchovu jako komplexní složku v systému komunistické výchovy všestranně rozvinuté socialistické osobnosti. Na základě hlubokého rozhledu v domácí i zahraniční odborné literatuře i za využití výsledků mnohaletých výzkumů zpracoval doc. PaedDr. Lubomír Mojžíšek, CSc., syntetickou monografii o soudobé koncepci pracovní výchovy v podmínkách vyspělé socialistické společnosti na prahu vědeckotechnické revoluce, která v mnoha směrech překonává tradiční hlediska a přístupy a odhaluje nové cesty této výchovy adekvátní náročným perspektivám naší společnosti.

Celá studie se dělí na čtyři relativně samostatné, avšak vnitřně hluboce zkloubené části. V první části autor sleduje historii pracovní výchovy, a to jak v předsocialistické fázi, tak v etapě socialistické společnosti, se zvláštním zřetelem k základním představám klasiků marxismu-leninismu o pracovní výchově jako organické složce komunistické výchovy. Druhá část spisu přináší komplexní analýzu teoretických východisek moderní koncepce pracovní výchovy. Autor zkoumá sociální základy pracovní činnosti z hlediska ekonomických i společenských proměn v etapě vědeckotechnické revoluce, analyzuje fyziologické a psychologické principy práce a vyúsťuje ve formulaci pedagogických principů pracovní činnosti.

Ústřední částí celého spisu je část třetí věnovaná teoretickým principům a systému pracovní výchovy. Vychází z koncepce pracovní výchovy jako nedílné složky výchovy komunistické, zkoumá obsahovou strukturu pracovní výchovy z hlediska potřeb soudobé společnosti, analyzuje pracovní morálku a její výchovu, estetickou stránku pracovní činnosti, výchovu k pracovní adaptabilitě, profesionální orientaci mládeže a organizační systém pracovní výchovy. Právě v této části se plně uplatnily nové přístupy doc. Mojžíška ke koncepci i realizaci pracovní výchovy, které překonávají tradiční manualismus, odřazenost od potřeb a perspektiv společnosti, samoúčelnost pracovní výchovy i její úzke zaměření převážně na práci fyzickou. Zvláště významné je těsné sepětí pracovní výchovy s profesionální orientací jako dlouhodobým aspektem výchovně vzdělávací činnosti. Závěrečná čtvrtá část se zabývá v přehledné formě metodami pracovní výchovy, kde autor správně spojuje metody rozvíjející všeobecnou polytechnickou a odbornou pracovní kvalifikaci s metodami výchovy pracovní morálky.

Celý spis je nesen snahou na jedné straně dostatečně vědecky zdůvodnit novou koncepci pracovní výchovy dětí a mládeže a na druhé straně dosáhnout pozitivních proměn v současné výchovně vzdělávací praxi na školách i v mimoškolních podmínkách. Autor přináší rozsáhlou informaci o současných progresivních snahách v dané